

Kořeny dnešního významu Prahy spočívají v její tisícileté historii hlavního města českého státu a jedné z nejstarších evropských metropolí.

Lidská sídla se na jejím území nacházela již v období pravěku, Pražský hrad jako dodnes užívané sídlo hlavy státu založil mezi lety 880 a 890 první historický český kníže, Bořivoj I. z rodu Přemyslovců. V první polovině 10. stol. vznikla druhá knížecí rezidence - Vyšehrad, a v podhradí obou pevností se záhy vytvořila živá mezinárodní tržiště a kupecko-řemeslnické osady městského typu.

Ve 13. stol. se obyvatelé předtím právně roztržštěného pražského podhradí sjednotili do městských obcí a opevnili hradbami Větší čili Staré Město pražské (kol. 1230). R. 1257 král Přemysl Otakar II. založil a opevnil na levém břehu Vltavy Nové Město (od 14. stol. nazývané Menším Městem nebo Malou Stranou). Vrchol rozkvětu tohoto středověkého souměstí přinesla vláda císaře a krále Karla IV. (1346-1378). Karel založil v Praze univerzitu, první na sever od Alp (1348), velkoryse vyměřil a založil Nové Město pražské (1348), zvětšil Hradčany a Malou Stranu, zbudoval desítky světských i církevních staveb. Praha vyrostla ve skvělé gotické velkoměsto, jedno z největších v tehdejší Evropě, v němž na ploše 8 km² žilo asi 40 000 obyvatel.

Vážné sociální rozpory vyvolaly v pražských městech reformní hnutí, které po upálení jeho vůdčího představitele Jana Husa (1415) vyústilo v revoluci (1419-1434). Husitská Praha hned na jejím počátku odstranila moc královských úřadů, německého patriciátu a římské církve, ubránila se křížovým výpravám krále Zikmunda a stala se na čas rozhodujícím mocenským činitelem v zemi. Výsadní politické postavení v čele městského stavu si pražské měšťanstvo udrželo i v pohusitském období. Jeho dominantní pozici otřásl až nástup dynastie Habsburků na český trůn (1526) a dalekosáhlé omezení městských práv českých královských měst Ferdinandem I. po neúspěšném stavovském povstání roku 1547.

Vzdor ztrátě politického vlivu prošla Praha ve druhé polovině 16. stol. obdobím intenzivní renesanční přestavby a v l. 1583-1612 se stala sídlem uměnilovného císaře Rudolfa II., jehož dvůr byl shromaždištěm umělců a učenců z celé Evropy. Počtem 60 000 obyvatel se česká metropole opět zařadila mezi přední evropská velkoměsta. Přestože po porážce druhého stavovského odboje proti Habsburkům v osudné bitvě na Bílé hoře (1620) postihly pražská města znovu tvrdé tresty, nucená emigrace nekatolíků, plenění a válečné ztráty a přestože přestěhování císařského dvora a úřadů do Vídně postupně degradovalo Prahu z hlavního města státu na pouhé zemské centrum, uchovalo si město svůj hospodářský i kulturní význam. Pokračovala výstavba šlechtických paláců a především klášterů i chrámů obnovené katolické církve a právě v této době získala jeho architektura osobitou, stylově vzácně jednotnou tvář „pražského baroka“.

Patentem císaře Josefa II. z 12. února 1784 byla čtyři dosud samostatná pražská města - Staré Město, Nové Město, Malá Strana a Hradčany - spojena v jeden celek, v hlavní město Prahu. V důsledku průmyslové revoluce vznikl v předpolí jejího barokního opevnění kruh velkých průmyslových předměstí (Karlín, Smíchov, Holešovice, Libeň ad.).

Praha se stala největším výrobním a dopravním centrem v zemi a v průběhu 19. stol. se proměnila v moderní velkoměsto. Byla ohniskem vlasteneckého národně obrozeneckého hnutí, jež po revoluci 1848 překonalo pobělohorský úpadek českého jazyka i národního a státního vědomí. Záporným důsledkem této modernizace byla necitlivá asanace vnitřního města, které po roce 1893 padla za oběť velká část Starého Města a téměř celé Nové Město i Židovské Město.

Jen zčásti nahradily vzniklou kulturní ztrátu nové reprezentační budovy ve slohu české novorenesance, secese a kubismu. 28. října 1918 se Praha stala hlavním městem samostatné Československé republiky. Dnem 1. ledna 1922 k ní bylo připojeno 37 sousedních měst a vesnic. Vznikla velká Praha, na jejímž území o rozloze 171,64 km² žilo 676 657 obyvatel. Po překonání poválečné krize a sociálního neklidu prošlo město v letech 1922-1938 dalším obdobím dynamického rozvoje. Jeho výsledkem byl nejen vzrůst počtu obyvatel až k hranici 1 milionu (1938), ale především vznik četných hodnot urbanistických, architektonických i kulturních, nesených duchem modernismu, funkcionalismu a avantgardních uměleckých proudů 20. a 30. let 20. stol. Praha se stala útočištěm exulantů ze zemí, kde byly nastoleny totalitní a fašistické režimy, a přes rostoucí ohrožení nacionalismem a fašismem si až do počátku r. 1939 udržela demokratickou samosprávu, na níž se podílely všechny politické proudy od pravice po komunisty.

Když 15. března 1939 okupovala město nacistická vojska, změnila se Praha, v níž žilo 95 % českého obyvatelstva, v projevech představitelů okupační správy ve "staré německé město", kde Češi měli být jen dočasně trpěni. Jeho skutečnou tvář však ukázaly masové demonstrace obyvatelstva proti okupantům 28. října 1939, zatýkání a popravy po uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939 i krvavý teror po atentátu na zastupujícího říšského protektora R. Heydricha (27. 5. 1942). Protifašistický odboj Pražanů vyvrcholil povstáním ve dnech 5.-9. května 1945, které skončilo osvobozením města a příchodem Rudé armády. Poválečný politický vývoj vedl k uchopení moci Komunistickou stranou Československa, která po nekrvavém pražském převratu z 20.- 25. února 1948 namísto proklamované tzv. československé cesty k socialismu vytvořila totalitní nedemokratický režim, poznamenaný policejní zvláštností a justičními zločiny. Pokusem o jeho překonání bylo "pražské jaro" roku 1968, násilné ukončené vpádem okupačních vojsk pěti zemí Varšavské smlouvy dne 21. srpna 1968. Nastolení tzv. normalizačního kurzu přineslo pak v pražských poměrech nejen potlačení sotva obnovených zárodků demokracie a svobodného života občanů, ale též další prohlubování stagnačních rysů ve sféře ekonomiky i ve všech oblastech veřejného a kulturního dění.

Konec čtyřicetileté komunistické totality přinesla "sametová" revoluce, jejímž začátkem byla studentská demonstrace v Praze 17. listopadu 1989. Obnova pluralitního demokratického systému, rozsáhlé majetkové restituce a privatizace živností i služeb proměnily a výrazně oživily tvář města, které znovu našlo svoji dynamiku. Stalo se kulturním a turistickým centrem evropského významu i dějištěm nejvýznamnějších politických jednání. Pražská památková rezervace byla v r. 1992 zapsána

do Seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

web: www.praha.eu